

1. News on signment of Letter of agreement

Podpis pisma o nameri o partnerskem sodelovanju Kmetijskega inštituta Slovenije in MOC

Celje, 5. februar 2009 - V pisarni župana Mestne občine Celje včeraj potekal podpis pisma o nameri o partnerskem sodelovanju Kmetijskega inštituta Slovenije in Mestne občine Celje pri projektu URBAN-SMS (Urban Soil Management Strategy oz. Raba zemljišč v prostorskem planiranju). Pismo o nameri sta podpisala župan Mestne občine Celje Bojan Šrot in direktor Kmetijskega inštituta Slovenije dr. Andrej Simončič. Pri podpisu so bili prisotni tudi strokovni sodelavci iz Oddelka za okolje in prostor ter komunalno Mestne občine Celje (vodja projekta Peter Medved) in vodja projekta iz Kmetijskega inštituta Slovenije dr. Borut Vrščaj.

Tla in njihov pomen v kopenskih ekosistemih je mnogokrat prezrt tudi pri postopkih prostorskega (urbanega) planiranja. Posledica je pretirana oz. nesmotrna pozidava predvsem kakovostnih tal, "poraba" - uničevanje naravnih virov, ne glede na njihovo funkcijsko vlogo. Zato se je enajst projektnih partnerjev odločilo pripraviti projekt URBAN-SMS, v katerem bodo s skupnim znanjem pripravili inovativno strategijo rabe in upravljanja s tlemi in nepozidanimi zemljišči v mestih. Projekt je zanimiv tudi Evropski skupnosti, zato ga financira Evropska komisija v okviru programa Interreg Central - Srednja Evropa.

V projektu URBAN-SMS sodeluje **enajst projektnih partnerjev iz sedmih srednjeevropskih držav: Nemčije** (mesto Stuttgart in okraj Stuttgart), **Avstrije** (mesto Dunaj, državna Agencija za okolje), **Češke** (praška univerza), **Slovaške** (raziskovalni inštitut za tla iz Bratislave), **Poljske** (raziskovalni inštitut za tla iz Pulawy), **Italije** (mesto Milano, torinska univerza) in **Slovenije** (Kmetijski inštitut Slovenije, Mestna občina Celje) ter poteka v okviru programa Srednja Evropa (*Central Europe*) v obdobju od 2007 do 2013 (*European Territorial Cooperation Objective 2007-2013*). Skladen je s tretjo prioriteto sodelovanja - *Odgovorna raba okolja, podprogramom Ustvarjanje visoko kvalitetnega okolja z zaščito in upravljanjem naravnih virov in vrednot*.

Projekt se je začel 1. oktobra 2008 in bo trajal do 31. marca 2012, njegov cilj pa je razviti in vzpostaviti obširno strategijo ravnanja s tlemi za srednjeevropske mestne občine, kar bi omogočilo prostorskim načrtovalcem, da upoštevajo pomen tal in njihovih različnih funkcij znotraj procesa planiranja.

Za Mestno občino Celje je projekt pomemben, ker bo nakazal usmeritve in možne rešitve pri ravnanju z onesnaženimi tlemi in pri prostorskem razvoju mesta Celja na nove načine uporabil v preteklosti zbrane podatke onesnaženosti tal; s tem bo prispeval k boljšemu prostorskemu razvoju in ustrežnejšemu bivalnemu okolju meščanov Celja. Kmetijski inštitut Slovenije je kot raziskovalna/strokovna nacionalna institucija zainteresiran za trajnostno rabo zemljišč in ohranjanje kakovosti tal in vzdržno prostorsko načrtovanje. Oba partnerja si obetata koristne rezultate in dobro sodelovanje ter večjo prepoznavnost v srednjeevropskem prostoru.

2. General news on URBAN-SMS Project

URBAN-SMS oz. Raba zemljišč v prostorskem planiranju

V okviru kohezijske politike EU, ki se sofinancira iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), deluje znotraj Cilja 3: Teritorialno sodelovanje na področju krepitve teritorialne kohezije, pospeševanja notranje integracije in povečevanja konkurenčnosti Srednje Evrope, program Srednja Evropa. Na njegov prvi razpis za sofinanciranje projektov je bilo prijavljenih 95 predlogov, odobrenih pa 30. V okviru njegove prednostne naloge 3: odgovorno izkoriščanje okolja je bilo izbranih 11 projektov.

Med njimi tudi projekt URBAN-SMS (Urban Soil Management Strategy oz. Raba zemljišč v prostorskem planiranju), pri katerem kot aktivna partnerja sodelujeta Kmetijski inštitut Slovenije (KIS) in Mestna občina Celje (MOC). Projekt je ocenjen na 2,2 milijona EUR, delež slovenskih partnerjev je 317.000 EUR, od česar bo 85 % vrednosti sofinancirano s strani sklada ESRR. V projektu sodeluje 11 partnerjev iz 7 srednjeevropskih držav (Nemčija, Avstrija, Češka, Italija, Slovaška, Poljska in Slovenija). Glavni partner projekta je mesto Stuttgart iz Nemčije.

V času projekta, ki se je začel 1. oktobra 2008 in bo trajal do 31. marca 2012, bo posebna pozornost namenjena izdelavi GIS programskih orodij in spletnih rešitev, ki bodo zajemale vrednotenje in pomen tal pri prostorskem planiranju z vidika ohranjanja njihove kakovosti, omogočanja ustreznega bivalnega okolja v mestih in doseganja vzdržnega prostorskega razvoja oz. doseganja trajnostnega prostorskega načrtovanja. Pri tem bosta opredeljena pomen in vloga tal za kakovost življenja in zdravja meščanov ob upoštevanju lastnosti tal in ustreznem gospodarjenju z zemljišči ter varovanju najboljših tal pred pozidavo.

Bistveni cilj URBAN-SMS je razviti in vzpostaviti obširno strategijo ravnanja s tlemi za srednjeevropske mestne občine, kar bi omogočilo prostorskim načrtovalcem, da dejansko upoštevajo pomen tal in njihovih različnih funkcij znotraj procesa planiranja.

Strategija se bo izvajala s pomočjo prilagodljivega sistema ravnanja s tlemi, katerega ključne komponente so:

- a) podatkih o tleh na spletni GIS aplikaciji,
- b) metode in orodja za vrednotenje tal - njihova ekonomska in okoljska vrednost,
- c) možnost izdelave scenarijev in prognoz,
- d) strokovne podpore pri odločitvah prostorskega planiranja.

Cilj URBAN-SMS lahko razumemo kot skupni interes vseh centralno-evropskih mest. V želji zagotovitve zadovoljive fleksibilnosti URBAN-SMS strategije in sistema vrednotenja in uporabe podatkov tal za uporabo v vseh državah članicah, je partnerski konzorcij sestavljen iz mestnih občin in strokovnih institucij iz vseh sedmih držav članic. Sodelovanje med občinsko upravo in razvijalci (sistema) predstavlja ekipo, ki je kompetentna tako za razvoj, kot tudi izvedbo. [Preberite več...](#)

Eden izmed ciljev projekta je tudi vzpostavljen informacijski sistem na lokalnem strežniku v GIS okolju z zbranimi podatki o lastnostih tal, ki bodo neposredno služili na novo razviti računalniški aplikaciji (tudi v slovenščini), delujoči preko spletnega vmesnika in vpogleda. Računalniški program bo na podlagi ustreznih meril omogočal vrednotenje kakovosti tal na parcelo natančno. S to aplikacijo bo občina (občinski načrtovalci, službe za varstvo okolja) pridobila kakovostno orodje za vključitev tal pri odločanju v prostorskem planiranju ter možnost takojšnjega vpogleda v kakovost zemljišč. Dobljeni rezultati pa bodo lahko v procesu odločanja v prostorskem načrtovanju služili kot verodostojen vhodni podatek, saj bo metoda vrednotenja razvita v okviru mednarodnega tima pedoloških strokovnjakov, ki jo bodo prilagodili potrebam načrtovalcev.

V slovenskem primeru si partnerja želita, da bi sodelovanje v okviru partnerskega konzorcija potekalo še bolj tesno. Gre za izredno priložnost, da Mestna občina Celje kot mestna občina, kjer so prisotna določena vprašanja glede obstoječega vrednotenja zemljišč zaradi njihove onesnaženosti, in KIS kot razvijalec programskih rešitev za potrebe projekta, s tesnim sodelovanjem, izmenjavo baz podatkov o tleh in njihovo preverbo na terenu v fazi programiranja, pripravita tako dovršen program, ki bo upošteval splošne predloge evropskega vidika kakovosti tal kot tudi specifične partnerskih mest.

Začetki:

Na podlagi dosedanjih dobrih izkušenj s Kmetijskim inštitutom Slovenije, s katerim je Mestna občina Celje že sodelovala pri nekaterih okoljskih zadevah, se je z veseljem odzvala povabilu, da bi kot partner sodelovali v projektu URBAN-SMS, v katerem bo glavni poudarek na vlogi tal pri prostorskem planiranju. Mestna občina Celje namreč meni, da je KIS kot priznana raziskovalna institucija z dolgoletnimi izkušnjami na področju raziskav in vedenj o tleh, zaupanja vreden partner v mednarodnem projektu in lahko občina v sodelovanju z njimi in seveda preostalimi udeleženi institucijami pridobi veliko koristnih spoznanj o tleh.

Za sodelovanje se je Mestna občina Celje odločila zato, ker je na podlagi kratke predstavitve ciljev projekta in

predvidenih mednarodnih partnerjev v projektu videla potencial, saj so v projektu udeležena večja srednjeevropska mesta, ki imajo kot partnerje priznane pedološke raziskovalne institucije. Dodatni argument v vključitvi v ta srednjeevropski projekt je dejstvo, da si Mestna občina Celje obeta od sodelovanja z večjimi osrednjeevropskimi mesti pridobitev znanj o vrednotenju tal ne le z ekonomskega vidika, kar prevladuje v Sloveniji, ampak tudi o njihovi trajnostni (ekološki) vlogi v okolju, ki je pri nas zelo zapostavljena.

Prvi korak k temu je bil podpis pisma o nameri o partnerskem sodelovanju Kmetijskega inštituta Slovenije in Mestne občine Celje, ki je 4. februarja 2009 potekal v prostorih Mestne občine Celje. Pismo o nameri sta podpisala župan Mestne občine Celje Bojan Šrot in direktor Kmetijskega inštituta Slovenije dr. Andrej Simončič. Pri podpisu so bili prisotni tudi strokovni sodelavci iz oddelka za okolje in prostor ter komunalno Mestne občine Celje in vodja projekta iz Kmetijskega inštituta Slovenije dr. Borut Vrščaj.

Kratka vsebina:

Tla v urbanih okoljih večinoma še niso obravnavana na način, ki bi ustrezal njihovi pomembni vlogi, ki jo imajo tudi v mestih. V okviru urbanističnega načrtovanja ob širitvah mest so tla obravnavana le kot prostor, kamor se bo naselje širilo. Vendar imajo tla pomembno vlogo pri vzdrževanju ustreznih okoljskih pogojev in kakovosti bivanja v mestih. Skupaj z rastlinami, ki jim omogočajo rast in organizmi, živečimi v tleh, so v tesni povezavi s (mikro)podnebnimi spremembami, ravnovesjem, kakovostjo podzemnih voda, biološko raznolikostjo in so temelj bivalnega okolja v mestih. Vse to je pogosto spregledano pri okoljskem upravljanju in načrtovanju mest. Slabo upravljanje z urbani tlemi lahko vodi k zmanjševanju bivalne kvalitete, nastanku toplotnih otokov v mestih (pretirano segrevanje mestne klime v poletnem času), povečevanju okoljskega onesnaževanja in večji izpostavljenosti naravnim nesrečam. Tla in njihov pomen v kopenskih ekosistemih je prezrt tudi pri postopkih prostorskega (urbanega) planiranja. Posledica je pretirana oz. nesmotrna pozidava predvsem kakovostnih tal, "poraba" - uničevanje naravnih virov, ne glede na njihovo funkcijsko vlogo.

S to problematiko se srečuje večina mest v srednji in širši Evropi. In večina potrebuje strategije in znanja s področja zaščite kakovostnih tal in upravljanja s tlemi. Zato se je enajst projektnih partnerjev odločilo pripraviti projekt URBAN-SMS, v katerem bodo s skupnim znanjem pripravili inovativno strategijo rabe in upravljanja s tlemi in nepozidanimi zemljišči v mestih. Projekt je zanimiv tudi Evropski skupnosti, zato ga financira Evropska komisija v okviru programa Interreg Central - Srednja Evropa.

V projektu URBAN-SMS sodeluje enajst projektnih partnerjev iz sedmih srednjeevropskih držav: Nemčije (mesto Stuttgart in okraj Stuttgart), Avstrije (mesto Dunaj, državna Agencija za okolje), Češke (praška univerza), Slovaške (raziskovalni inštitut za tla iz Bratislave), Poljske (raziskovalni inštitut za tla iz Pulawy), Italije (mesto Milano, torinska univerza) in Slovenije (Kmetijski inštitut Slovenije, Mestna občina Celje) ter poteka v okviru programa Srednja Evropa (Central Europe) v obdobju od 2007 do 2013 (European Territorial Cooperation Objective 2007-2013). Skladen je s tretjo prioriteto sodelovanja - Odgovorna raba okolja, podprogramom Ustvarjanje visoko kvalitetnega okolja z zaščito in upravljanjem naravnih virov in vrednot.

Konkretni rezultati projekta bodo:

- internetni in namizni vrednostni sistem za podporo odločitvam v prostorskem planiranju v mestih in upravljanju tal kot pomembnega dela mestnega okolja,
- študija vplivov zmanjševanja nepozidanih tal predvsem z vidika podnebnih sprememb,

- priročnik "Občina in raba tal", ki bo izboljšal zavedanje o pomenu tal pri urbanem (prostorskem) planiranju,
- knjižica rezultatov - primerov dobrih praks testnih območij vseh projektnih partnerjev,
- krajši film o scenarijih in posledicah zmanjševanja nepozidanih tal,
- izvedba izobraževanj za institucije in občinske uradnike, ki jih zanima prevzem novo razvite strategije URBAN-SMS ravnanja s tlemi.

Pomembnost za slovenska partnerja

Za Mestno občino Celje je projekt pomemben, ker bo nakazal usmeritve, možne rešitve pri ravnanju z onesnaženimi tlemi, pri prostorskem razvoju mesta Celja pa bo na nove načine uporabil v preteklosti zbrane podatke onesnaženosti tal - s tem bo prispeval k boljšemu prostorskemu razvoju in ustrežnejšemu bivalnemu okolju meščanov Celja.

Kmetijski inštitut Slovenije pa je kot raziskovalna/strokovna nacionalna institucija zainteresiran za trajnostno rabo zemljišč in ohranjanje kakovosti tal in vzdržno prostorsko načrtovanje.

Oba partnerja si obetata koristne rezultate in dobro sodelovanje ter večjo prepoznavnost v srednjeevropskem prostoru.

Stuttgart - 10.11.2008

Urban SMS: aktivnosti v letu 2009

Člani projektne skupine projekta URBAN-SMS so se v začetnih 9 mesecih uspešno soočali z izzivi, ki jih prinaša delo v mednarodni projektni skupini. Rezultati za uporabnike in prebivalce ne bodo vidni zgolj v obliki novih objektov, ampak se bo intelektualno delo sodelujočih izrazilo poleg spremljajočih publikacij, letakov in priporočil Evropski komisiji za sprejemanje direktiv na področju urbanih tal in njihovega varstva tudi v obliki izpopolnjene, znanstveno-metodološko podprte računalniške aplikacije. Le-ta bo omogočala učinkovitejše delo občinskih uprav pri ravnanju s tlemi in nepozidanimi površinami v mestu ter na njegovem obrobju. Prebivalcem pa bo omogočala vpogled in prikaz stanja tal (onesnaženost, primernost za kmetijsko rabo, pomen tal za lokalno mikroklimo, zadrževanje padavinskih voda,...) na denimo njihovi parceli oziroma na območju, kjer se rekreirajo, igrajo njihovi otroci, želijo graditi novo hišo ali pa obdelovati zemljo s pridelavo hrane zase.

Primer odprtih nepozidanih površin na robu naselja, za katere se bo v okviru projekta primarno preverjala najbolj optimalno rabo tal

Temeljno delo v prvem časovnem obdobju projekta je bilo formiranje strokovne projektne skupine, urejanje dokumentacije za potrebe projekta ter strokovno delo na projektu. Znotraj tega so uspešno določili gradivo in obliko obrazcev ter spletne strani, ki je zaživela konec junija na spletnem naslovu: <http://www.urban-sms.eu>.

Na njej se bodo objavljali končni rezultati posameznih delovnih sklopov in ostale aktualne informacije za medije in prebivalce območja Srednje Evrope, ki ga pokriva skupnost programov INTERREG IVB - program Srednja Evropa, kamor je uvrščen tudi ta projekt.

Od pozidanega k nepozidanemu

Drugi glavni rezultat je pregled strokovne literature, ki se dotika varstva tal po posameznih državah ter izdaja publikacije, kjer je vsa ta zakonodaja pregledno zbrana in kratko komentirana.

Na prvem letnem delovnem srečanju v mesecu maju na Dunaju so pregledali uresničevanje zastavljenih ciljev in ugotovili, da razen manjše zamude, ki je na strani organa upravljanja programa, vse teče kot je bilo zastavljeno. Hkrati so priliko izkoristili za obsežno izvedbo brainstorminga (tviharjenje možganov) na temo pričakovanih orodij in metodologije, ki jih bodo integrirali v glavni končni rezultat celotnega projekta, to je računalniška interaktivna aplikacija, ki bo dostopna vsem zainteresiranim.

Člani URBAN-SMS projekta so si v maju 2009 med delovnim srečanjem ogledali ureditev parkovnih površin na betonskih tleh notranjih karejev stavb (dvorišče Mestne hiše na Dunaju)

Skupaj je projektna skupina Mestne občine Celje v prvem obdobju poročanja (okt. 2008 - feb. 2009) projektu in nalogam za izvajanje projekta URBAN-SMS, namenila 524 delovnih ur.

Od evropskega sklada za regionalni razvoj, ki sofinancira projekt v višini 85% vseh upravičljivih stroškov, bo tako Mestna občina Celje pridobila za stroške, povezane s projektom, 15.754,00 EUR nepovratnih sredstev.

Kontaktna oseba:

Peter Medved

tel: 03 42 65 818

fax: 03 42 65 802

e-naslov: peter.medved@celje.si